

BBABAC – Bacheloroppgave med forskningsmetode

Barns seksualitet

«Hvordan kan vi forstå grusomheten, dersom vi ikke forstår normaliteten?»

Litteraturstudie

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

Stavanger 16.05.2022

Kandidatnummer: 5124

Antall ord: 12 390

Kandidatnummer: 5124

Beskytte hvem?

Ser du det lille barnet?

Vil du se?

Orker du å se?

Kanskje er det ikke slik du tror.

Kanskje er det bare fantasi.

Kanskje går det over snart.

Kanskje er det best å overse.

Kanskje er det best å vente.

-Best – for hvem?

Fra boken Vet du hva det koster? av Unni W. Lindberg og Bodil von Schantz

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema	6
1.2 Formål med oppgaven	7
1.3 Presentasjon av problemstilling	7
1.4 Begrepsavklaring	7
1.4.1 Seksualitet	7
1.4.2 Seksuell skam	8
2. Teoretisk forankring	8
2.1 Barns seksualitet og seksuelle leker	8
2.1.1 Seksuelle leker	9
2.1.2 Sunn seksuell helse	10
2.2 Barnehage	10
2.2.1 Premisser for lek	13
2.2.2 Gode og vonde hemmeligheter	15
2.3 «Abnormalitet» og overgrep	15
2.3.1 Signaler barn kan gi	16
2.3.2 Bekymringsfull seksuell atferd	18
2.3.3 Skadelig seksuell atferd	18
2.4 Tolkninger av barneseksualiteten	19
2.4.1 Heterologisk perspektiv	19
2.4.2 Homologisk perspektiv	19
3. Metodisk tilnærming	20
3.1 Valg av metode	20

3.2	Fordeler og ulemper ved litteraturstudie	21
3.3	Datainnsamling	22
3.3.1	<i>Søkestrategi</i>	22
3.3.2	<i>Inklusjons – og eksklusjonskriterier</i>	23
4.	<i>Analyse</i>	24
4.1	Kildekritikk	25
4.2	Troverdighet og pålitelighet	26
5.	<i>Resultater</i>	27
5.1	Presentasjon av funn	27
5.1.1	<i>Sammendrag</i>	29
5.1.2	<i>Likheter og ulikheter ved artiklene</i>	31
5.1.3	<i>Relevans til problemstilling</i>	31
6.	<i>Presentasjon og drøfting av funn.</i>	33
6.1	Regler	33
6.2	Behov	35
6.3	Bekymringer	36
7.	<i>Oppsummering</i>	38
8.	<i>Avslutning</i>	39
	<i>Referanser</i>	41

1. Innledning

Seksualitet er en integrert del av ethvert menneskes personlighet og seksualiteten er også en viktig og naturlig del av barns utvikling (Verdens helseorganisasjon, 1986, sitert i Helsekompasset, 2020). Likevel er det slik at mange voksne som arbeider med barn opplever at seksualitet er et vanskelig tema å snakke om. Ifølge Skundberg (2020) er små barns seksualitet anerkjent både politisk og faglig, som en helt naturlig og sunn side av barns lek og utvikling. Allikevel kommer det frem i flere studier at både pedagoger og foreldre har et ambivalent og komplisert forhold til barns seksuelle lek og atferd (Skundberg, 2020).

Barn i barnehagealder er ofte mest åpne rundt kropp og seksualitet, da de på det tidspunktet ofte ikke har opplevd det som blir beskrevet som seksuell skam. I rammeplanen for barnehagen (2017) står det blant annet at *«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre (..) Barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser»* (Utdanningsdirektoratet, 2017).

Ifølge Skundberg (2020) kommer det frem at pedagoger i barnehagen opplever en mangel på kunnskap og informasjon om hvilke uttrykk som anses normale i utviklingen av barns seksualitet. Dersom barns seksuelle atferd ses gjennom voksenseksualitetens briller, kan dette resultere i at det trekkes konklusjoner om at det barnet gjør eller sier enten er resultat av overgrep eller usunn eksponering for seksualitet fra andre barn, familie eller nettverket rundt barnet, eller så kan seksualiteten tolkes som en unormal utforskning av handlinger som ikke er aldersadekvat. Denne tolkningen kan føre til en uhensiktsmessig håndtering av barns naturlige nysgjerrighet og utforskning. Noe som igjen kan bidra til at barna utvikler seksuell skam og i verstefall bidra til at barna undertrykker sine egne følelser og videre påvirke barna til å utvikle et negativt selvbilde.

Videre kan mangel på kunnskap om barns seksualitet føre til at voksne som arbeider med barn ikke har nødvendig kunnskap og informasjon til å kunne identifisere seksuelle

overgrep. Rygg (2012) viser til at usikkerhet og redsel for å tolke barns signaler feil, eller mangel på kunnskap om hvordan man skal gå frem i slike tilfeller kan føre til at pedagoger og andre fagpersoner ikke går videre med mistanke om overgrep. Dette kan føre til at barn som viser en unormal utforskning og unormale handlinger ikke blir fanget opp av hjelpeapparatet. (Rygg & Aasland, 2012)

Om barnevernspedagoger i barneverntjenesten møter barn som har et større vokabular om kroppen, vil det muligens være lettere å snakke med barn om hva de har sett og opplevd.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Som skrevet innledningsvis er temaet for denne oppgaven «barns seksualitet». Jeg har valgt dette temaet fordi jeg mener det er viktig at voksne i relasjon med barn, er klar over hvilke konsekvenser det kan få for barns naturlige utvikling av sin seksualitet hvis de ikke får hjelp til å selv kunne forstå og sette ord på den. Jeg opplever at barns seksualitet er tabulagt og noe som er utfordrende for voksne å snakke om. Mange tenker muligens på voksen seksualitet når man skal snakke om barns seksualitet. Jeg mener det er viktig at barns seksualitet tolkes og forstås som noe eget.

Jeg har valgt temaet «barns seksualitet» på bakgrunn av at jeg alltid har hatt en interesse for hvordan barn tenker og hva som gjør at de tenker slik dem gjør. Jeg interesserte med i ung alder for historier som omfattet seksuelle overgrep, grooming-prosessen og hva det gjør med barn å oppleve å bli misbrukt av en «trygg» voksen. Jeg tenker at det er viktig at voksne i relasjon med barn, kan snakke åpent og naturlig rundt de tanker/følelser barn har for kropp og utforskning. Hvis voksne synes det blir vanskelig å snakke naturlig om kropp fordi det gir oss «feile/voksne» tanker og følelser, vil barna frarøves både ord, språk og tanker rundt kropp og seksualitet. Hvis vi ikke gir barnet ord og språk rundt kroppen, hvordan kan vi ønske og forvente at de skal gi beskjed hvis de har opplevd overtramp og ugunstige situasjoner som gjelder kroppen sin.

1.2 Formål med oppgaven

Formålet med denne oppgaven er å fremskaffe mer kunnskap om barns seksuelle utvikling og hvordan voksne tolker og forstår barns seksualitet. Det er et bredt tema, og grunnet oppgavens størrelse så må jeg begrense meg til hva jeg kan gå inn på. Jeg ønsker i denne oppgaven å se på hvordan seksualitet kommer til uttrykk hos barna, altså hva som faktisk skjer og hva barnehageansatte forteller om det de opplever. Samtidig ønsker jeg å undersøke de ansattes håndtering av seksualitet, gjennom å se nærmere på barns seksuelle uttrykk og lek, hva som aksepteres av de ansatte og hva som ikke aksepteres. I hvilke grad barn har fått kunnskap, informasjon og veiledning om sin seksualitet, har betydning for kommunikasjon mellom ansatte i barnehagen og i barneverntjenesten.

1.3 Presentasjon av problemstilling

Denne oppgavens problemstilling er følgende:

«På hvilken måte kan barns seksualitet komme til uttrykk og hvordan kan vi forstå barnehageansattes håndtering av barns seksualitet?».

Denne oppgaven avgrenses til å handle om barn i barnehagealder 1-5 år. På grunnlag av at det er i denne alderen man legger grunnlaget for barnets utvikling og at seksualiteten er i en kontinuerlig utvikling fra barnet er unnfanget.

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Seksualitet

Verdens helseorganisasjon utgav i 1986 en definisjon på seksualitet.

«Seksualitet er en integrert del av ethvert menneskes personlighet, noe som ikke kan skilles fra andre sider av livet. Seksualitet er ikke det samme som sex eller evnen til å få orgasme, seksualitet er mye mer (...) Seksualitet uttrykkes i hva vi føler, hvordan vi beveger oss og hvordan vi

berører og berøres av andre. Seksualitet påvirker våre tanker, følelser, handlinger og vårt samspill med andre mennesker» (Verdens helseorganisasjon, 1986, sitert i Helsekompasset, 2022).

1.4.2 Seksuell skam

Store norske leksikon definerer skam på følgende måte:

«Skam er en sterkt ubehagelig følelse av å ha vist en nedverdiggende side av seg selv, og dermed avslørt seg selv som mislykket, udugelig eller umoralsk individ. Skam er nær knyttet til selvfølelsen, og får en til å føle seg liten, med ønske om å skjule seg («Synke i jorden»». (Teigen & Kennair, 2019)

Seksuell skam kan dermed forstås ut fra denne definisjonen som en sterkt ubehagelig følelse knyttet til kropp, følelser og lyster.

2. Teoretisk forankring

I dette kapittelet vil det bli presentert teori som relaterer til og underbygger temaet for oppgaven. Teorien er hentet fra Strategiplan for seksuell helse (2017-2022), Rammeplan for barnehage (2017), og annen litteratur som fremgår i kildelisten i kapittel 9. Teorien vil bli lagt som grunnlag for drøftingen som kommer frem i kapittel fem.

2.1 Barns seksualitet og seksuelle leker

Barns seksualitet er et tema som i de senere årene blitt satt på dagsorden både i utdanningsinstitusjoner, men også hos offentlige myndigheter. Små barns seksualitet er nå blitt anerkjent både faglig og politisk, som en sunn og naturlig side av barns utvikling og lek. I Bent Høies innledningsord i Helse- og omsorgsdepartementets Strategiplan for seksuell helse (2017-2022) står det følgende:

«God seksuell helse er en ressurs og beskyttelsesfaktor som fremmer livskvalitet og mestringsferdigheter.. En forutsetning for seksuell helse er positiv og respektfull tilnærming til seksualitet og til seksuelle relasjoner og mulighet til å ha gode og trygge seksuelle erfaringer fri for tvang, diskriminering og vold. Positive holdninger og følelser for egen kropp sammen med god

kunnskap om kropp og seksualitet bidrar til tryggere seksuell identitet og sunnere handlingsmønstre» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016).

Mennesket er født som seksuelle vesen, barnet blir påvirket av omgivelsene fra første stund. Seksualiteten er i en stadig utvikling og utvikles i samspill med personene rundt barnet, det er derfor viktig for barns seksuelle utvikling at de får god omsorg, kjærlighet og nærhet av sine omsorgspersoner. For at et barn skal få en god utvikling og bli trygge individer trenger de god, lovlig kroppskontakt og mulighet til å speile foreldre, søsken og andre omsorgspersoner. De har behov for å utvikle en god forståelse for kropp, følelser, genitalier, kroppslig utvikling og hvordan barn blir til (Aasland, 2020, s. 21).

Seksualiteten handler om så mye mer enn sex. Det handler om barnets behov for å kjenne tilhørighet og om behovet for å bli sett som det hele individet det er. Seksualiteten omhandler våre følelser, vår identitet, våre preferanse og glede (Hegge, 2018, s. 14). For at barnet skal få mulighet til å glede seg og bli dyktige til å leve sitt eget liv, må de få muligheten til å utvikle et godt og trygt forhold til sin egen kropp og kroppens funksjoner, slik at de kan akseptere uten unødvendige hemninger sitt eget og andres følelsesliv (Aasland, 2020, s. 21).

2.1.1 Seksuelle leker

Som tidligere nevnt innebærer en seksuell helse at barn forstår, aksepterer og mestrer sine egne følelser og er trygg på egen kropp (Friis, 2019, s. 10). Barn utvikler seg gjennom lek. Lek utfordrer samspill og språk, samtidig som barnets evne til å forstå seg på og gjøre seg forstått med andre barn utvikles gjennom leken. Ved at barnet lærer seg samhandling og tilhørighet med andre barn, utvikler de kunnskap om å sette grenser for seg selv og respektere andres grenser. Gjennom lek utvikler de grunnleggende kommunikasjonsferdigheter, samt de øver på ferdigheter som inkludering, kreativitet, gjensidighet og evne til å inngå kompromiss. I lek utvikler barnet evne til å regulere seg følelsesmessig, språklig og kroppslig (Hegge, 2018, s. 68).

2.1.2 *Sunn seksuell helse*

Sunn seksuell atferd reflekterer en seksualitet som er lystig, lett, spontan og nysgjerrig. Barn med en sunn seksuell atferd, leker og har aktiviteter med barn som er likeverdige med tanke på alder, modenhet og størrelse. Atferden til disse barna reflekterer en interessert utforskning, som viser til en nysgjerrighet til også andre aspekter ved livet enn bare nysgjerrighet for deres seksualitet. En del av den naturlige utviklingen og utforskningen for et barn under fem år, går ut på at barnet suger på tommelen, stryker på kroppen og berører kjønnsorganet. Barna kan også vise nysgjerrighet ved å spørre om eller ville ta på bryst, rumpe og/eller kjønnsorgan til voksne familiemedlemmer. Det er like naturlig at de er nysgjerrige på andre barns kjønnsorganer og ønsker å ta på disse. Barn med en sunn seksuell atferd viser interesse for kroppen og hvordan den fungerer, og nyter å gå rundt naken (Hegge, 2017, s. 4).

2.2 Barnehage

Barn tilbringer store deler av dagen borte fra hjemmet. De går som oftest i barnehage, på skole, skolefritidsordning eller på aktivitetsskole. I tillegg deltar mange barn også på organiserte fritidsaktiviteter en eller flere ganger i uken (Aasland, 2020, s. 51). Foreldre er dermed i mindre grad sammen med barna og vil derfor i mindre grad kunne ivareta barnets sikkerhet til enhver tid (Mallinos, 2010, s. 30). I rammeplanen for barnehagen (2017) blir det presisert viktigheten av at barnehagen er bevisst for barnas ulike uttrykksformer og dermed tilrettelegger på en måte som er tilpasset barnets alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.

Ifølge Friis (2019) har det siden tidlig 1990-tallet utviklet seg bekymring og usikkerhet rundt barns seksuelle samspill og lek, fordi seksuelle overgrep og misbruk har i større grad blitt satt på agendaen både politisk og i media. Barnehageansatte kan ofte oppleve en usikkerhet når det kommer til hvordan de skal møte barns seksuelle lek. Videre kommer det frem at mange ubevisst vil forby eller begrense barna å bedrive med disse lekene, for å hindre risikoen for overgrep (Friis, 2019).

Kandidatnummer: 5124

Barn trenger at leken og utforskningen blir møtt med en aksepterende tone fra de voksne. Barna lærer og utvikler seg ved å speile andre mennesker. Barna speiler seg selv i de andre barna når de leker, og erfarer at andre kjenner på samme glede og spenning som de selv gjør. Ved at de speiler og føler på de samme følelsene, blir både opplevelsen og følelsene normalisert. Derimot vil barnet føle at det er skamfullt å kjenne på glede og spenning ved den seksuelle leken, hvis de blir møtt med begrensninger og forbud. Mange voksne lurer på hvor grensen går i barns seksuelle lek (Friis, 2019, s. 40). Det er viktig å huske på at barn er nysgjerrige individer, de utforsker og leker, de prøver ut grenser, lyst og kontroll. Det er viktig at alle barn får den samme kunnskapen om at de bestemmer over sin egen kropp og over hvem de vil klemme, holde i hånden, sitte på fanget m.m (Aasland, 2020, s. 55). Barn som ikke kommuniserer gjennom tale har rett til å uttrykke seg på andre måter (Utdanningsdirektoratet, 2017). En ser ofte at voksne reagerer på barns nysgjerrighet på sitt eget kjønnsorgan ved å begynne å snakke om farlige situasjoner og overgrep fremfor å snakke med barnet om det barnet er nysgjerrig på (Friis, 2019, s. 9).

Siden voksne har mer hemninger enn barn, vil ofte de voksne Ofte kan voksne kjenne på ubehag og blir flau av å skulle prate med barn om kroppen, barns seksuelle følelser og hvordan barn blir til, slik at kunnskapen om kropp og seksualitet overlates til barna selv. For at barn skal bli trygge på egen kropp og følelser, er det viktig at voksne gir barna ærlige og konkrete svar på sine spørsmål om temaet, slik at de kan utvikle en sunn seksuell helse. Ved å overlate informasjonen til tilfeldighetene og barna selv, bidrar vi ikke til at barna skal få en sunn utvikling og vi forebygger heller ikke seksuelle overgrep (Friis, 2019, s. 10). For barna er det helt avgjørende å møte voksne som tåler å høre på deres historier. Voksne må lytte til barnas vonde fortellinger på samme måte som de møter barns gode fortellinger. Det er de voksne sitt ansvar å anerkjenne historien barna forteller. De fleste historiene barn forteller bærer i nysgjerrighet og glede, med andre ord barns utforskning, men historiene kan også handle om barnlig parring og lyst. Når først et barn har tillit til å fortelle om sin historie, er det den voksnes ansvar å passe på at man har det som skal til for å møte barnet i sin sårbarhet. I en slik situasjon krever det at den voksne er bevisst på sin egen sårbarhet og hvilken bagasje som tas med inn i møte i disse situasjonene. Den voksne må være bevisst på sine egne holdninger og skam, samtidig sin eventuelle seksualskam (Hegge, 2018, s. 16).

Kandidatnummer: 5124

Barn som ikke kommuniserer gjennom tale har rett til å uttrykke seg på andre måter (Utdanningsdirektoratet, 2017). For barna er det helt avgjørende å møte voksne, som tåler å høre på deres historier. Voksne må lytte til barnas vonde fortellinger på lik måte som de møter barns gode fortellinger. Det er de voksne sitt ansvar å gyldiggjøre historien barna forteller. De fleste historiene barn forteller bærer i nysgjerrighet og glede, med andre ord barns utforskning, men historiene kan også handle om barnlig pirring og lyst. Når først et barn har tillit til å fortelle om sin historie, er det den voksnes ansvar å passe på at man har det som skal til for å møte barnet i sin sårbarhet. I en slik situasjon krever det at den voksne er bevisst på sin egen sårbarhet og hvilken bagasje som tas med inn i møte i disse situasjonene. Den voksne må være bevisst på sine egne holdninger og skam, samtidig sin eventuelle seksualskam (Hegge, 2018, s. 16).

Barnehageansatte kan ofte oppleve en usikkerhet når det kommer til hvordan de skal møte barns seksuelle leker. Ifølge Friis (2019) har det siden tidlig 1990-tallet utviklet seg bekymring og usikkerhet rundt barns seksuelle leker fordi seksuelle overgrep og misbruk har i større grad blitt satt på agendaen både politisk og i media. Det kommer videre frem at mange ubevisst vil forby eller begrense barna å bedrive med disse lekene, for å redusere risikoen for overgrep (Friis, 2019). Voksne reagerer på barns nysgjerrighet på sitt eget kjønnsorgan ved å begynne å snakke om farlige situasjoner og overgrep fremfor å snakke med barnet om det barnet er nysgjerrig på (Friis, 2019, s. 9). Ofte kan voksne kjenne på ubehag og blir flau av å skulle prate med barn om kroppen, barns seksuelle følelser og hvordan barn blir til, slik at kunnskapen om kropp og seksualitet overlates til barna selv. For at barn skal bli trygge på egen kropp og følelser, er det viktig at voksne gir barna ærlige og konkrete svar på sine spørsmål om temaet, slik at de kan utvikle en sunn seksuell helse. Ved å overlate informasjonen til tilfeldighetene og barna selv, bidrar vi ikke til at barna skal få en sunn utvikling og vi forebygger heller ikke seksuelle overgrep (Friis, 2019, s. 10).

Barn trenger at leken og utforskningen blir møtt med en aksepterende tone fra de voksne. Barna lærer og utvikler seg ved å speile andre mennesker. Barna speiler seg selv i de andre barna når de leker, de erfarer at andre kjenner på samme glede og spenning som de selv

gjør. Ved at de speiler og føler på de samme følelsene, blir både opplevelsen og følelsene normalisert. Derimot vil barnet føle at det er skamfullt å kjenne på glede og spenning ved seksuelle leker, hvis de blir møtt med forbud. Mange voksne lurere på hvor grensen går i barns seksuelle lek (Friis, 2019, s. 40). Det er viktig å huske på at barn er nysgjerrige individer, de utforsker og leker, de prøver ut grenser, lyst og kontroll. Det er viktig at alle barn får den samme kunnskapen om at de bestemmer over sin egen kropp og over hvem de vil klemme, holde i hånden, sitte på fanget m.m (Aasland, 2020, s. 55).

2.2.1 Premisser for lek

Dagens teknologiske samfunn kan by på mange utfordringer for barna. Samfunnet får en stadig og viktig økt bevissthet om at barnemishandling, både fysisk, psykisk, følelsesmessig mishandling skjer (Mallinos, 2010, s. 30). Det er på bakgrunn av denne kunnskapen at det er viktig at voksne lærer barn å si fra om situasjoner som de syntes er vanskelig å bære aleine. Voksne må hjelpe barn med å kartlegge barnets sosiale nettverk, slik at barnet føler seg trygg på hvem de for eksempel kan fortelle vonde hemmeligheter og opplevelser til. Dette gjelder også ting som barnet kjenner på en brusende glede for (Rygg & Aasland, 2012, s. 31).

Ifølge Aasland (2020) er det sentralt at lek mellom barn er frivillig. Ingen skal oppleve å være redde eller lei seg under slik lek. Hvis et barn kommer med trusler til noen andre om at de for eksempel, ikke får komme i bursdagsselskap om de ikke suger barnet på tissen, må voksne prate med dem begge om situasjonen. Voksne har ansvar for å prate med barna om at all lek skal være frivillig. Ingen skal tvinges, trues, presses, lokkes eller lures til å være med på en lek (Aasland, Barna og seksualiteten, 2020, s. 52).

Seksuell lek gir barna mulighet for utforskning av grenser, både egne og andres. Den kan bidra til at barnet får erfaring om hva barnet føler er godt, og noen ganger hva som ikke kjennes greit. Det gir barnet en arena på å øve på å si nei, markere seg, og få en god erfaring med at det nytter å si nei, når ting ikke kjennes greit ut. Med andre ord så får barnet en

Kandidatnummer: 5124

mulighet til å utvikle et språk relatert til kropp og grenser, ved å utforske seksuelle leker sammen med andre barn (Hegge, 2018, s. 68).

Det er noen barn som ikke tør å si ifra mens de leker. Da er det viktig at den voksne er opptatt av å se helheten i leken, for å lettere kunne hjelpe disse barna vekk fra situasjonen. Hvis barna ikke blir hjulpet vekk fra leken, kan de i ettertid oppleve en vond følelse når de tenker på det. Pådriver-barna kan ha sagt at de ikke må si det til noen, og at det er en hemmelighet. Da blir denne hemmeligheten ekstra vanskelig å bære alene. Barn må få beskjed om at det ikke er sladring hvis de deler en vond hemmelighet med voksne. En vond og/eller vanskelig hemmelighet skal et barn aldri bære alene (Aasland, 2020, s. 53).

Ikke alle barn trives med å være med på slik lek, da er det viktig at den voksne som oppdager at barna driver på med en form for seksuell lek, undersøker om alle barna er med på leken. Hvis den voksne derimot mistenker at noen barn tvinger et annet barn, er det viktig å hjelpe barnet ut av leken og avklare med barnet at det ikke føler seg traumatisert eller ulykkelig i etterkant. Det er som oftest et godt tegn og betryggende når man observerer at barna er glade, fniser og tuller under leken (Aasland, 2020, ss. 52-53).

Atferd er barnets mulighet til å kommunisere og er en refleksjon over barnets behov. Når barn og unge mangler språk, kunnskap eller mangler evnen til å søke hjelp, må voksne observere deres atferd for å fange opp behovet for hjelp og støtte. Det er viktig at voksne ser etter grunnen til barnets atferd, og hvorfor atferden til barnet utvises, når den seksuelle atferden vurderes som uakseptabel eller krenkende (Hegge, 2017, s. 7). Alle former for seksuell atferd krever en form for respons og oppmerksomhet (Hegge, 2017, s. 10). Når den voksne forstår hvorfor den spesifikke atferden fremkommer, kan de møte barnets behov på en god og hensiktsmessig måte (Hegge, 2017, s. 7). Barn og unge trenger voksne som er tydelige, omsorgsfulle og konsekvente for å lykkes med en endring.

2.2.2 Gode og vonde hemmeligheter

Hemmeligheter kan oppleves som både tyngende og oppløftende for barnet. En hemmelighet kan være at barnet har knust et glass, spist lørdagsgodteriet til sitt søsken, tatt leker fra noen, eller vært slem mot noen. Men en hemmelighet kan også være at barnet vet hva mor skal få i julepresang fra far eller at barnet liker et annet barn godt (Rygg & Aasland, 2012, s. 31). Sannsynligheten for at barn vil fortelle omsorgspersonene eller andre trygge voksne at de er blitt utsatt for overgrep, blir påvirket av barnets alder. Yngre barn gir lettere informasjon og detaljer om det de har vært utsatt for, en eldre barn (Kvello, 2020). Ved å gi barna kunnskap om forskjell på gode og vonde hemmeligheter, gis de evne til å skille mellom disse to formene for følelser. Voksne kan gi barna kunnskap om dette ved å snakke om gode og vonde hemmeligheter, gi eksempler på hva som kan være en god/vond hemmelighet, og fortelle hvordan den voksne ville følt seg innvendig ved å gå rundt med slike hemmeligheter og tanker selv (Mallinos, 2010, s. 30).

Når et barn først tør å fortelle en voksen om en opplevelse, er det viktig at det barnet forteller blir tatt på alvor. Den trygge voksne for barnet må tørre å stille barnet oppfølgingsspørsmål og våge å imøtekomme svarene på en trygg og god måte (Rygg & Aasland, 2012, s. 31). Alle barn går rundt med hemmeligheter. Vi må oppmuntre barna til å kommunisere, ved å oppmuntre til kommunikasjon er vi med å utvikle barnets ferdighet for å selv kunne ivareta sin egen sikkerhet. Det vil ha en positiv innvirkning på barnets mulighet til å reagere riktig i en gitt situasjon, enten ved å minimere risikoen for å bli utsatt for vonde hendelser eller ved å klare å reagere etter en hendelse ved å få hjelp fra en voksen som kan bidra til at barnet ikke opplever gitt situasjon på nytt (Mallinos, 2010, s. 30).

2.3 «Abnormalitet» og overgrep

Hvis en voksen er bekymret for et barn, må den voksne gjøre alt for å hjelpe barnet. Selv om den voksne går rundt med en bekymring, er det ikke sikkert at barnet utsettes for overgrep, men det kan være en av grunnene for at barnet har det vanskelig og endrer atferd (Aasland, 2014, s. 52). Mange voksne som arbeider med barn er svært redde for å

antydde at slikt skjer der de er, eller redde for å antydde feil. Denne bekymringen sitter oftest langt inne for de voksne som kjenner barnet eller foreldrene til barnet. Erfaringsmessig vil den voksne konstruere andre årsaker eller finne andre grunner for barnets endrende atferd for å slippe å sette ord på den mistanken de har begynt å få (Aasland, 2014, s. 52).

På bakgrunn av muligheten for denne mistanken er det viktig at de voksne vet noe om hva som er vanlig seksuell atferd hos barn slik at de voksne ikke overdramatiserer og legger seksuell lek som bevis for at barna er utsatt for overgrep (Aasland, 2014, s. 57). Vi må ikke gi barn skam i forhold til seksualitet. Det er viktig at foreldre og voksne som arbeider med barn ikke tror at alle barn som bruker seksuelle ord, ser på tissen til hverandre, er nakne sammen eller ligger oppå hverandre har vært utsatt for seksuelle overgrep (Aasland, 2014, s. 57). For å kunne forebygge seksuelle overgrep og seksuell skam er det viktig at barna får et sunt, godt og bevisst forhold til sin og andres kropp og følelser (Aasland, 2014, s. 57).

2.3.1 Signaler barn kan gi

Det vil variere ut fra barnets alder, hvilke signaler de gir på at noe er galt. De større barna kan etter hvert resignere overfor de voksne, de voksne kan oppleve at barnet går tilbake i utvikling, barnet har muligens prøvd å si fra eller få voksne til å forstå uten at voksne har sett tegnene. Barna går muligens med en viten om at en ansvarlig voksen visste om hva som foregikk i hemmelighet, men at voksne ikke tok de på alvor. De minste barna vil vise hva de har vært utsatt for gjennom lek og språk (Aasland, 2014, s. 57). Hvis tegnene fra barna ikke blir fanget opp, vil barna når de blir eldre oppleve at seksualitet er tabubelagt, og de vil mest sannsynlig føle på en større skyld og skam for det som skjer, og selv prøve å holde det hemmelig (Aasland, 2014, s. 57). Signalene og tegnene vil naturligvis variere ut fra barnets alder, nettverk, sosial tilhørighet og stimulering, både psykisk og fysisk. Det er derfor meget viktig at voksne tar signalene på alvor for å hjelpe barna å forebygge seksuelle overgrep (Aasland, 2014, s. 60).

Tegnene varierer i stor grad og kan nærmest være som to motpoler. Der noen barn kan vegre seg for å kle av seg og oppleve ubehag i avklednings- og påkledningssituasjoner.

Kandidatnummer: 5124

Mens andre barn kan være svært opptatt av å kle av seg og ønsker å løpe rundt naken. Noen barn kan være redde for lek der fysisk kontakt inngår. Barna tror og føler at andre kan se på dem hva de har opplevd (Aasland, 2014, s. 57). Enkelte barn kan også oppleves som avvisende og vise redsel og ubehag ved fysisk kontakt, mens andre barn kan oppleves som kontaktsøkende og noen ganger ukritisk mot fremmede og kjente. Noen barn kan klenge seg inntil og gni kjønnsorganene og kroppen sin mot andre, både barn og voksne. Det er viktig at voksne husker på at dette nødvendigvis ikke er tegn på at de utsettes for seksuelle overgrep, men at det kan være andre bakenforliggende årsaker til denne atferden (Aasland, 2014, s. 57).

Barn som opplever å bli utsatt for vold eller overgrep av voksne eller andre barn, blir ofte truet til å ikke fortelle om hendelsen til andre (Rygg & Aasland, 2012, s. 31). Foreldre og voksne har et ansvar i å sørge for å gi barna kunnskap og oppmuntre til kommunikasjon, slik at barna tørr å fortelle om hemmeligheter gode og vonde (Mallinos, 2010, s. 30).

Barn kan forgripe seg på andre barn helt uvitende om hva de gjør, fordi de er nysgjerrige og vil undersøke noe de har sett. Unge gutter og jenter som sender seksualiserende bilder av seg selv til fremmede på nettet, har muligens ikke lært om egne grenser. Det er ikke nødvendigvis et tegn på at de har vært utsatt for overgrep. Det kan være at deres kunnskap og erfaring om kroppen og seksualitet har vært overlatt til tilfeldighetene, og ikke blitt tatt på alvor når de har vist nysgjerrighet om disse temaene i barnehagen, på skolen eller av foreldrene (Friis, 2019, ss. 37-38). Det er også en del barn og ungdom som viser en form for seksuell atferd som øker deres sårbarhet eller skader andre. Det er da den voksne sitt ansvar å sørge for å hjelpe barna og bidra til nødvendig beskyttelse (Hegge, 2017, s. 2). Derfor er det viktig at miljøet rundt barnet setter kropp, seksualitet, grenser og ulovligheter på dagsorden, slik at det kan virke forebyggende for barnet. De fleste overgrepene foregår i nære relasjoner, og overgrep kan dermed forhindres eller oppdages ved at barnehagen har søkelys på temaet (Friis, 2019, s. 37).

Noen barn er ekstra sårbar for å bli utnyttet av andre barn og/eller voksne. Dette er barn

som for eksempel har vært utsatt for overgrep, har en funksjonshemming eller som har en forstyrret utvikling eller sosialisering. Disse barna står i ekstra fare for å utvikle uakseptabel seksuell atferd eller bli utnyttet (Hegge, 2017, s. 2).

2.3.2 Bekymringsfull seksuell atferd

Bekymringsfull seksuell atferd handler om en atferd som er bekymringsfull med tanke på barnets intensitet og hyppighet eller manglende samsvar med aldersmessig og utviklingsmessig modenhet (Hegge, 2017, s. 5). Atferden kan være enten bekymringsfull på grunn av type atferd eller målbevissthet i atferd. Det gir grunn for bekymring om barnet utvikler en form for en atferd som er annerledes eller «uvanlig» for det spesifikke barnet. Om et barn har vært utsatt for en negativ seksuell erfaring, kan den seksuelle helsen til barnet utvikle seg i negativ retning. Tegn på om barnet er innenfor denne kategorien frem til fylte fem år, er at de kan være spesielt opptatt av voksen seksuell atferd. Barnet kan dra ned buksen/ opp skjørt på andre barn uten deres samtykke. Ofte benytter de et avansert voksentspråk i samtaler med seksuelt innhold. De er opptatt av å berøre andres kjønnsorgan, og følger gjerne etter andre på do for å se og/eller berøre dem. De foretrekker som oftest slik berøring fremfor annen lek med barn (Hegge, 2017, s. 5).

2.3.3 Skadelig seksuell atferd

Skadelig seksuell atferd handler om en seksualitet som er krenkende eller skadelig. Det er en seksualitet som er grenseoverskridende, tvangsmessig, truende, overdreven og/eller hemmelighetsfull. Mellom de involverte er det en stor forskjell i alder, modning og/eller styrke mellom partene. Tegn på skadelig eller krenkende atferd kan være at barnet etterligner forspill eller seksuell atferd i lek, intens onanering, målbevisste berøringen av andre barns kjønnsorganer og målbevisst forsøk på å berøre voksnes kjønnsorgan. Skadelig seksuell atferd mellom barn handler også om penetrering med objekter og/eller bruk av tvang for å få andre barn til å inngå i seksuell lek (Hegge, 2017, s. 6).

2.4 Tolkninger av barneseksualiteten

Skundberg (2020) forklarer at barns seksualitet og utforskning kan forstås eller tolkes på forskjellige måter ut fra hvilket epistemologisk perspektiv man tar utgangspunkt fra. Epistemologiske perspektiver handler om hvordan vi forstår eller tolker virkeligheten.

2.4.1 *Heterologisk perspektiv*

Ifølge Skundberg (2020) tar heterologisk epistemologi utgangspunkt i at barns seksualitet og barns seksuelle atferd er medfødt, men at uttrykkene og formene i seksuell lek, kan være sosialt skapt. Ved å ta i bruk et heterologisk perspektiv vurderer man seksuell lek ut fra funksjon og effekt for barnet. Man ser ikke bare på om inspirasjonen kommer innenfra eller utenfra.

2.4.2 *Homologisk perspektiv*

Når voksne forklarer barns seksuelle atferd utenfor barnet, i form av tanker som «Kan det være et symptom på overgrep?», «Har barnet sett på pornografi eller sett voksne ha sex?», tolker den voksne barns seksualitet med homologiske forklaringer, fordi den ligner på eller speiler voksen atferd. Voksne som ser på barns seksualitet via et homologisk perspektiv, betrakter ofte leken som patologisk, uakseptabel eller unormal. Denne tolkningen av barns seksuelle lek, gjør at leken forstyrrer bildet av «uskyldig» utforskende lek (Skundberg, 2020). Skundberg (2020) nevner at hvis vi ser på menneskelig seksualitet som en del av noe «voksent», og deretter skiller voksenlivet fra barndommen, definerer vi allerede barneseksualitet ut fra et voksent perspektiv. Når vi skiller det slik får ikke barneseksualiteten eksistere uavhengig av voksenseksualitet, da får ikke barneseksualiteten være «uskyldig», utforskende og lekende uten at den blir mistenkeliggjort til å ligne på det voksne gjør og sier. Barns seksuelle atferd vil dermed bli mistenkeliggjort og voksne antar at den er et resultat av negativ påvirkning utenfra (Skundberg, 2020).

3. Metodisk tilnærming

I denne delen av oppgaven vil jeg starte med å gjøre rede for valg av metode. Jeg vil videre presentere fordeler og ulemper ved bruk av metoden, litteraturstudie. Videre ønsker jeg å greie ut hvordan datainnsamlingen har foregått gjennom å beskrive hvilke søkestrategier, inklusjons- og eksklusjonskriterier jeg har brukt. Jeg vil så beskrive analysemetoden som er benyttet for å analysere funnene i artiklene jeg har valgt for oppgaven. Avslutningsvis vil jeg sette søkelys på min egen kildekritikk.

3.1 Valg av metode

Ifølge Aubert (1985, sitert i Dalland, 2020, s.53) er metode et redskap for å løse problemer og fremskaffe ny kunnskap rundt et tema innenfor forskjellige fagfelt. Det er nødvendig med ulike metoder for å finne frem til ny kunnskap, men samtidig for å kunne etterprøve om påstander er gyldige, holdbare eller usanne (Dalland, 2020, s. 53).

For å fremskaffe ny kunnskap som gjelder min problemstilling «**På hvilken måte kan barns seksualitet komme til uttrykk og hvordan kan vi forstå barnehageansattes håndtering av barns seksualitet?**» kunne jeg valgt mellom flere metoder:

Studier som ofte innhenter data gjennom spørreundersøkelser, kalles for kvantitative studier. Denne type studie tar i bruk metoder som gjerne stiller spørsmål angående utbredelse av noe, sammenhenger mellom forskjellige faktorer eller sammenligninger av dem (Bjørnes, 2019).

Kvalitative studier tar gjerne i bruk intervjuer av forskjellige slag, eller observasjoner for å undersøke rundt et tema. Her er det normalt å ha færre undersøkelsesenheter enn ved en kvantitativ metode.

Litteraturstudie derimot ser på tolkninger og omfattende studier av allerede utformet

litteratur om et forskningsspørsmål eller tema som er blitt undersøkt (Aveyard, 2019, s. 2). I denne type studie henter en data fra teorier, fagkunnskaper og forskning på det området som man ønsker å undersøke (Dalland, 2020, s. 199). Ifølge Jacobsen (2017) er målet med en slik studie å legge frem det som er funnet på et felt, og kombinere funn og teori for å deretter konkludere hva en har funnet ut ved å analysere flere forskjellige undersøkelser som er gjort på et fagfelt/tema (Jacobsen, 2017, s. 54).

I denne bacheloroppgaven har jeg valgt å benytte metoden litteraturstudie for å kunne undersøke temaet «Barns seksualitet», og besvare oppgavens problemstilling. Litteraturstudie ble valgt på grunnlag av tid til rådighet og oppgavens omfang, samt av hensyn til oppgavens sensitive tematikk.

3.2 Fordeler og ulemper ved litteraturstudie

Ifølge Støren (2013) handler metoden i litteraturstudie om å finne allerede utformede vitenskapelige artikler ved bruk av en søkestrategi i databaser (Støren, 2013, s. 37). I slutten av studietiden kan man sitte igjen med mange spørsmål som gjelder forskjellige temaer som er blitt gjennomgått gjennom studietiden. En tilegner seg en grunnleggende forståelse og kunnskap om relevante tema innenfor fagområdet en studerer, men det er svært sjeldent at temaene blir greid ut i dybden. Dermed kan det være interessant og viktig at en gjør en litteraturstudie for å få en bedre oversikt over fagområdet. Siden man bruker andres data i en litteraturstudie, kalles dataene en samler inn for sekundærdata (Jacobsen, 2017, s. 119). Ved å bruke metoden, litteraturstudie, får en mulighet til å undersøke forskjellige data uten å få en nærhet til enheter. Jacobsen (2017) sier at en slik nærhet kan føre til at en blir ukritisk til dataene en samler inn (Jacobsen, 2017, s. 63). Noe av det positive med litteraturstudie er at det gir en mulighet til å innhente både kvalitative og kvantitative data. Dette gir en mulighet til å bedre kunne vurdere hvor representative funnene er, og bedre greie ut om relevansen for forskningsspørsmålet man undersøker.

En litteraturstudie kan imidlertid også begrense fleksibiliteten i undersøkelsen. Dette kommer av at en baserer seg på data som andre allerede har samlet inn, og at det da er

andre som har bestemt hvilke forhold som undersøkes. Grunnet dette er det mulig at den opprinnelige studien mangler opplysninger som en ønsker å ha tak i (Jacobsen, 2017, s. 109).

Ifølge Jacobsen (2017) foreligger det mye fleksibilitet i en kvalitativ studie, grunnet at en har mulighet til å endre datasamlingsmetode, analyse og problemstilling underveis i studien (Jacobsen, 2017). Med andre ord er skillet mellom de ulike fasene i undersøkelsen flytende og ikke fastsatt. I en kvantitativ studie vil det derimot foreligge lite fleksibilitet. En kvantitativ studie vil som regel være avhengig av at de ulike fasene kommer i riktig rekkefølge og hvis man endrer metode eller problemstilling underveis så vil det være ødeleggende for studien (Jacobsen, 2017, ss. 69-70). Etter vurdering av de faktorene valgte jeg litteraturstudie som metode, slik at jeg dermed kunne velge ut kvalitative studier i min undersøkelse.

3.3 Datainnsamling

3.3.1 Søkestrategi

Jeg brukte databasen Oria for å finne relevante artikler til å besvare denne oppgavens problemstilling. Søkene ble gjort i perioden 31.01.22-08.02.22. Jeg brukte flere kombinasjoner av ord for å finne de mest relevante artiklene for min oppgave.

Det ble gjort systematiske søk på Oria for å finne relevante forskningsartikler. Søkeordene som ble brukt for å finne artiklene var; *daycare, sexuality, nudity, childhood, doctor games og development of sexuality*. Jeg bestemte meg for at alle artiklene måtte inneholde søkeordene «daycare» og «sexuality». Videre ønsket jeg at artiklene inneholdt og/eller i «nudity», «doctor game» og «childhood» eller «development of sexuality». Dette gav 59 061 antall treff. På grunn av oppgavens omfang ble treffene avgrenset til artikler som jeg oppfattet som mest sentrale når det gjelder å belyse min problemstilling. Disse artiklene tok spesifikt for seg temaet *barns seksualitet* i barnehagen, og så på hvordan barnehageansatte opplever og forstår barns seksualitet.

Jeg har også brukt kildelistene til artiklene jeg har lest og kildelisten til forskjellige bachelor- og masteroppgaver, som har omhandlet samme tema, for å finne flere aktuelle kilder til min bacheloroppgave.

3.3.2 Inklusjons – og eksklusjonskriterier

I enhver undersøkelse eller studie en skal gjennomføre, må det stadig tas valg (Dalland, 2020, s. 57). Undersøkelsen må avgrenses for å kunne spisse den opp mot ønskelig svar til forsknings spørsmålet. Valgene starter som regel med at temaet for undersøkelsen må velges, videre må det gjøres valg av problemstilling, velge hvilke metode man skal ta i bruk, ta valg om hvem eller hva som kan bidra til data i undersøkelsen, velge hvordan disse data skal samles inn og hvilken analysemetode man ønsker å benytte.

I denne oppgaven har jeg avgrenset søket mitt til å omhandle internasjonale studier, da de har kommet lengre på forskning av aktuelt tema. For at artiklene skal være relevant for å besvare oppgavens problemstilling, måtte artiklene handle om barns seksuelle uttrykk i barnehagen og se på erfaringer fra barnehageansatte knyttet opp til møte med barn seksualitet og utvikling. På bakgrunn av den nåværende strategirapporten for seksuell helse går fra 2017-2022, ønsket jeg å avgrense tidsperioden fra 2015-2022, for å ha muligheten til å se på relevant forskning som denne strategirapporten tar utgangspunkt i.

Jeg bestemte meg tidlig for at artikler som ser på seksualitet hos barn over 6 år, barnehagealder, ikke var relevant for min problemstilling grunnet avgrensning som er blitt gjort i forhold til barnehagebarn. Videre skulle artiklene si noe om utfordringer barnehageansatte har i møte med barns seksualitet.

4. Analyse

Når man skal greie ut dataene man har samlet inn, må en tolke artiklene en har valgt som forskningsgrunnlag. Det ble brukt en forenklet tilnærming av en tematisk analyse. Jeg har tatt inspirasjon fra en artikkel, som handler om hvordan bruke tematisk analyse i psykologi av Braun & Clarke (2006). Bakgrunnen for denne tilnærmingen er at den gjør det mulig å identifisere større og mindre temaer som går igjen i forskningsartiklene, for så videre kunne drøfte funnene i forskningsartiklene, hver for seg og samlet. (Braun & Clarke, 2006)

Jeg startet med å lese gjennom artiklene grundig for å finne relevansen for hver og enkelt artikkel. Videre tok jeg for meg en og en artikkel og arbeidet grundig med å klassifisere relevante begreper forfatteren brukte for å beskrive temaet. Med andre ord knyttet jeg kodeord, som selvberøring, seksuell atferd, doktorlek, mor-far lek, rumpelek osv til utsnitt av data i artikkelen (Thagaard, 2018, s. 159). Thagaard (2018) skriver at «koding» omfatter også at vi reflekterer over hvordan vi kan forstå sammenhenger mellom de kodene vi anvender, og at vi legger vekt på å benytte begreper som fremhever data (Thagaard, 2018, s. 159).

Videre i analysen delte jeg inn kodene i forskjellige kategorier som regler, behov, bekymring, seksuelle leker, seksuell utforskning, forståelse av seksualitet og holdninger/verdier. På denne måten fant jeg frem til hvilke temaer som gikk igjen og hva jeg skulle fokusere på i resultatdelen. Kategorisering av data handler om at vi både reflekterer over hvilke betegnelse vi gir kategoriene og hvordan de kodene vi har utviklet kan klassifiseres (Thagaard, 2018, s. 160). Ved at vi klassifiserer teksten i kategorier, kan vi lettere identifisere sentrale temaer og mønstre i materialet og få store datamengder sammenfattes i en kortere og mer oversiktlig tekst (Thagaard, 2018, s. 160). Koding av datamateriale og klassifisering av kodene i kategorier innebærer at vi har en fleksibel holdning til analysen slik at vi kan foreta endringer av koder og temaer underveis. Tolkningen av koder og klassifisering handler om hvordan vi forstår datamaterialet og baseres på hva vi ser som viktige aspekter ved innholdet (Thagaard, 2018, s. 160). De mest repeterende temaene i forskningsartiklene er regler vedrørende barns seksuelle atferd,

utfordringer/behov barnehageansatte opplever rundt barns seksualitet og hvilke oppfatninger og bekymringer barnehageansatte har vedrørende barns seksuelle utvikling.

Målet med en kvalitativ analyse av artiklene er å tolke og utvikle forståelse av innholdet utover de beskrivelsene deltakerne i undersøkelsene gir av sin egen situasjon og sine synspunkter. Men på den andre siden så blir vi også farget av og forstår innholdet ut fra litteraturen som er lest før analysen er iverksatt. Thagaard skriver at *“Tolkningsprosessen preges både av de inntrykk forskeren får fra data, og fra teoretiske perspektiver”* (Thagaard, 2018, s. 167).

4.1 Kildekritikk

Kildekritikk handler om å vurdere og karakterisere litteraturen som en har valgt å benytte i oppgaven (Dalland, 2020, s. 153). I prosessen har det vært viktig for meg at artiklene som ble valgt var holdbare og gyldige for hva jeg ønsket å undersøke. Samtidig var det viktig at kildene hadde relevans opp mot problemstillingen til oppgaven. Det er naturlig i prosessen å søke etter litteratur både på internett og i pensumbøker. Når jeg søkte etter forskningsartikler på internett var det viktig for meg å vurdere hvilke tekst jeg leste, hvem som hadde skrevet teksten og hva formålet med teksten var.

Jeg valgte kun å bruke fagfellevurderte artikler i oppgaven. Oppgaven bygger dermed på sekundærdata som kilder. Som Jacobsen (2017) skriver foregår det en utvelgelse av kilder gjennom hele prosessen før en studie blir publisert. Med andre ord så har man ikke kontroll over hvilke data som blir anvendt, og hvilke data som ikke blir anvendt i artiklene (Jacobsen, 2017, s. 120). Det resulterer i at data som ble samlet inn for forskningsartikkelen blir tatt ut av sin opprinnelige kontekst, og tolkes i lys av å skulle besvare oppgavens problemstilling.

Når jeg vurderte artiklene til oppgaven som gyldige, var jeg klar over at min forforståelse for temaet var med på valget av litteratur, og hvordan jeg tolket litteraturen jeg leste.

Forforståelsen min var med på å påvirke hvordan jeg leste litteraturen og hvordan funnene i besvarelsen ble tolket. Grunnet at artiklene belyser temaet barns seksualitet fra forskjellige sider, og jeg brukte informasjonen til å forstå og tolke artiklene ut fra min problemstilling, så er det sannsynlig at informasjonen kan mistolkes, og derfor kan ikke reliabilitet garanteres.

4.2 Troverdighet og pålitelighet

For å sikre troverdighet og pålitelighet har jeg valgt artikler som er fagfellevurdert. Med andre ord vil dette si at innholdet er blitt godkjent som en fagtekst. Forfatteren står dermed ikke alene om sine resultater, og har fått gjennomlest og sikret sine resultater av andre fagpersoner innen feltet.

Det var viktig å være bevisst på egen forforståelse for temaet, og samtidig ønskelig at fremgangsmåtene jeg har tatt i bruk skulle være gjennomsiktede for leseren av oppgaven. Dette har blitt gjort ved at det er blitt redegjort for valg og prosesser, slik at leseren skulle få mulighet til å følge alle stegene i utarbeidelsen av oppgaven.

5. Resultater

Under ønsker jeg å presentere funn ved å fremstille tittel, forfattere, land, metode, tidsskrifter, formål, tema og relevans til min problemstilling, i en oversiktstabell (Tabell 1). Jeg skal videre presentere sammendrag fra hver artikkel og hva som ble funnet. Jeg skal også fremstille likheter og ulikheter ved artiklene, samt undersøke hvorvidt problemstillingen blir besvart.

5.1 Presentasjon av funn

Ved gjennomgang av forskningsartiklene fremkom det flere relevante tema. Temaene som ble belyst var; regler, behov, bekymringer, kunnskap og forebygging. For å belyse min problemstilling valgte jeg å fokusere på temaene regler, behov og bekymringer.

Tabell 1: *Utvalgte forskningsartikler*

Tittel/Forfattere	Land	Metode	Tidsskrift	Formål	Tema	Relevans til problemstilling
Art 1: Verbal and behavioral expressions of child sexuality among 1-6 years old's as observed by daycare professionals in Finland Cacciatore et.Al (2020)	Finland	Kvantitativ metode	Archives of sexual behavior, 2020-04-16, Vol.49 (7), p. 2725-2734	Undersøke hvordan barn i barnehage uttrykker seg både verbalt og non-verbalt når det kommer til deres seksualitet.	Behov; Bekymringer;	Den viser til hvordan barns seksualitet kommer til uttrykk og hvordan barnehageansatte opplever disse uttrykkene.

Kandidatnummer: 5124

<p>Art 2: The development of sexuality in childhood in early learning settings: An exploration of early childhood educators' perceptions</p> <p>Balter et. Al (2016)</p>	<p>Canada</p>	<p>Multimedial research</p>	<p>The Canadian journal of human sexuality; 25, 1; ProQuest pg.30</p>	<p>Undersøke hvilke oppfatninger og erfaringer barnehageansatte har om utvikling av seksualitet i tidlig barndom.</p>	<p>Behov; Bekymringer; Kunnskap;</p>	<p>Den viser til hvordan barnehageansatte håndterer barns seksualitet i barnehagen.</p>
<p>Art 3: Children's doctor games and nudity at Danish childcare institutions</p> <p>Leander et. Al (2018)</p>	<p>Danmark</p>	<p>Multimedial research</p>	<p>Archives of sexual behavior, 2018-02-15, Vol.47 (4), p.863-875</p>	<p>Undersøke hvilke retningslinjer barnehagene eller institusjonene i Danmark har når det kommer til barns seksuelle leker og nakenhet.</p>	<p>Regler; Bekymring; Behov; Forebygging;</p>	<p>Den viser til retningslinjer i håndtering av barns seksualitet av barnehageansatte, samt hvordan barn uttrykker seksualiteten gjennom lek.</p>

5.1.1 Sammendrag

Art 1: *“Verbal and behavioral expressions of child sexuality among 1-6 years old’s as observed by daycare professionals in Finland” (Cacciatore et. Al 2020).*

Undersøkelsen som blir presentert i denne artikkelen er gjennomført på bakgrunn av rammeverket som Verdens Helse Organisasjon (WHO) kom med i 2010, som omhandler hva som er passende aldersmessig seksual undervisning. Rammeverket til WHO presenterer åtte forskjellige emner og er laget for å ivareta barns sikkerhet. Altså er dette rammeverket svært viktig for de som arbeider med barn. Denne artikkelen omhandler hva som er passende aldersmessig seksualundervisning, der emnene kropp og følelser var de to mest sentrale. Artikkelen satte søkelys på hvordan barn uttrykker sin seksualitet gjennom atferd og språk, og hva som er en naturlig uttrykksform i forhold til alder. Fra tidlig barneår har barn en følelsesmessig utvikling, samt også en seksuell utvikling. I artikkelen kommer det frem at allerede fra tidlig alder, vil barn være nysgjerrige på sin egen og andres kropp. Like naturlig som barn har behov for kjærlighet og ømhet fra sine omsorgspersoner, har de et behov for å utforske hvordan kroppen fungerer. Videre har artikkelen søkelys på at barns seksualitet er en stor del av barnas uttrykk i barnehagen, både deres verbale og atferdsmessige uttrykk. Det blir lagt frem viktigheten av at barn har rett på informasjon og veiledning når det gjelder deres seksuelle utvikling, men at informasjonen og veiledningen må tilpasses barnets alder. De holdningene barna møter på fra barnehageansatte, foreldre og andre voksne skal bidra til en sunn utvikling (Cacciatore, Ingman-Friberg, Lainiala, & Apter, 2020).

Art 2: *“The development of sexuality in childhood in early learning settings: An exploration of early childhood educators’ perceptions” (Balter et. Al 2016).*

Artikkelen viser til kanadiske barnehagelærere sine erfaringer og oppfatninger om barns utvikling av seksualitet. Sekstifire barnehagelærere svarte på en nettbasert spørreundersøkelse med en blanding av åpne og lukkede spørsmål. Funnene understreket at barnehagelærerne observerer typiske seksuell atferd i en hverdagskontekst. De

Kandidatnummer: 5124

observerte selvberøring, seksuell atferd på badet og seksuelle leker. De kommenterte at atferden ble påvirket av familieerfaringer. Barnehagelærerne foreslo at nøkkelområdene som burde bli satt søkelys på var kunnskap om seg selv, familier og det å kunne besvare på barns spørsmål. De primære bekymringene inkluderte foreldreinvolvering, og behovet for mer opplæring. De stilte også spørsmål ved formålet av seksual undervisning i tidlig barndom. En tredjedel av barnehagelærerne opplyste at de ikke visste om det fantes retningslinjer for veiledning på temaet i barnehagen. Mens 54% oppga at arbeidsplassen ikke hadde noen retningslinjer. Deres forslag til forbedring av seksualitet og kjønnsutvikling i barnas første leveår, var å utvikle en politikk og flere retningslinjer for systematisk veiledning inn i læreplanen. Det ble foreslått en utvikling av læreplan og politikk som tok for seg måter å gi systematisk veiledning og retningslinjer som gjelder seksuell og kjønnsutvikling. For å øke barnehagelærernes kunnskap og ferdigheter på området ble det foreslått tilleggs undervisning for å kunne lede til en sunn utvikling (Balter, van Rhijn, & Davies, 2016).

Art 3: *“Children’s doctor games and nudity at Danish childcare institutions” (Leander et. Al 2018).*

Artikkelen viser at det har skjedd en endring i Danmark, før var barns seksualitet og barns nakenhet i mye større grad akseptert en nå. Dette er den første undersøkelsen som er gjort i Danmark i temaet «barns nakenhet og seksualitet». Undersøkelsen viser at det er blitt mindre akseptert at barn er nakne og utforsker med seksuelle leker, såkalte doktorlek, i barnehagen. Barnehagen og andre institusjoner for barn i Danmark er blitt mer regelstyrt rundt hva som er greit i henhold til barns seksualitet. I undersøkelsen kom det frem at frykten for seksuelle overgrep mot barn eller frykten for at barn skal forgripe seg på andre barn er hovedårsaken for de nye reglene og retningslinjene. Det blir videre diskutert hva som er bakgrunnen for denne endringen i samfunnet og hvordan disse endringene vil påvirke barna (Leander, Larsen, & Munk, 2018).

5.1.2 Likheter og ulikheter ved artiklene

Man ser et tydelig skille mellom den kanadiske artikkelen (Balter, van Rhijn, & Davies, 2016) og de to andre artiklene fra nordiske land. I den kanadiske artikkelen blir det etterspurt regler og retningslinjer på hvordan undervisningen skal gjennomføres i barnehagen. De gir uttrykk for at deres rammeplan ikke inneholder tilstrekkelig informasjon om en feller tilnærming av barns seksualitet. At deres regler og retningslinjer er uklare eller ikke definert. Slik fremstår det ikke i artiklene i fra Danmark (Leander, Larsen, & Munk, 2018) og Finland (Cacciatore, Ingman-Friberg, Lainiala, & Apter, 2020), der er regler allerede utformet og inkorporert i rammeplanen. Ved å ha en mer utformet rammeplan med tanke på seksualitet og undervisning i barnehagen, ser man at etterspørselen fra barnehageansatte ikke er like stor fra disse landene.

Det kan se ut som at de nordiske landene har en litt annen samfunnskultur i dag, enn Canada. Med større aksept for at man er født som seksuelle vesener og at dette allerede vil komme til uttrykk når man er et lite barn (Skundberg, 2020). Ut fra den kanadiske artikkelen virker det som at barns seksualitet ses i sammenheng med barnets erfaringer og kunnskap. Det kan tolkes som at kanadiske barnehageansatte mangler kunnskap om barns seksualitet i tidlig barndom, og at de dermed ser på seksualiteten gjennom voksenseksualitetens briller. Den kanadiske artikkelen viser videre en bekymring vedrørende foreldreinvolveringen, da undervisning av barns seksualitet ikke er nedfelt i form av regler og politiske føringer.

Den største likheten i artiklene er barnehageansattes ønske for mer kunnskap om barns seksualitet.

5.1.3 Relevans til problemstilling

I problemstillingen blir det stilt spørsmål om hvordan barns seksualiteten kan komme til uttrykk og videre hvordan vi kan forstå barnehageansattes håndtering av dette.

Alle artiklene viser til barns uttrykk for seksualitet. I artikkelen til Cacciatore et al. (2020) fra

Finland indikeres det at barns seksualitet kom til uttrykk blant annet gjennom at barna lekte doktorlek, klem og kyss, og masturberte åpenlyst. Viste interesse for andre barn på toalettet, snakket om hygiene, samt forsto og respekterte andre sitt privatliv. I artikkelen til Balter et al. (2016) fra Canada blir disse uttrykkene beskrevet blant annet som selvbeføling, seksuelle leker og interesse for andres kropp ved toalettspause. I artikkelen til Leander et al. (2018) fra Danmark kommer uttrykkene til syne gjennom at barnehagene hadde regler for seksuelle leker, av- og påkledningssituasjoner og beføling. Ut fra dette kommer det tydelig frem at alle barnehageansatte uansett land, er opptatt av og observerer barns seksuelle uttrykk i barnehagens hverdagsituasjoner. Dette stadfester igjen at den seksuelle nysgjerrigheten kommer tidlig til uttrykk i et barns liv. Dette samsvarer med Verdens helseorganisasjon definisjon fra 1974:

«Seksualiteten begynner i barndommen. Barn viser seksuelle reaksjoner før fødselen. Onani og seksuelle leker er sunne og normale aktiviteter hos barn (...) Barn og voksne har behov for å bli støttet i sin seksualitet, slik at de kan bli i stand til å føle gleden over seg selv som seksuelle individer.» (Verdens helseorganisasjon, 1974, sitert i Helsekompasset, 2022).

Videre blir det pekt på håndtering av barns seksualitet i barnehagene. Som tidligere nevnt er det her de største ulikhetene viser seg. Ut fra artikkelen til Cacciatore et al. (2020) fra Finland blir barns seksualitet beskrevet som en naturlig del av barns utvikling, og dermed sett på som en naturlig del av barnehageansattes reaksjon ovenfor barna.

Barnehageansatte håndterer derfor dette på tilnærmet samme måte som annen lek. Barns seksualitet er altså normalisert, men de beskriver en utfordring vedrørende foreldreinvolvering. Ser vi til Balter et al. (2016) i den kanadiske artikkelen blir håndteringen av barns seksuelle uttrykk vanskeliggjort ved at barnehageansatte savner regler og politiske føringer for hvordan barnehageansatte skal tolke og håndtere barnets seksuelle uttrykk. I den kanadiske undersøkelsen ble det også stilt spørsmål fra barnehageansatte om hensiktsmessigheten av seksualundervisning i tidlig alder. Samtidig så fremkom det i artikkelen at de ønsker mer kunnskap om seg selv, for å kunne håndtere egne følelsesmessige erfaringer rundt seksualitet.

Når det gjelder barnehageansattes håndtering viser artikkelen til Leander et al. (2018) fra Danmark en større usikkerhet knyttet til barns seksualitet. I Danmark har det i de siste årene skjedd en endring fra å se på seksuell utforskning i barnehagen som noe naturlig, til en bekymring om at dette kan medvirke til seksuelle overgrep eller at barn skal forгриpe seg på andre barn. På grunnlag av denne bekymringen er det blitt mer regelstyrt for hva som er lov og ikke. Denne endringen har bidratt til at det er blitt mindre akseptert med blant annet nakenhet og seksuelle leker. Håndteringen av naturlig seksuell aktivitet blir derfor med utfordrende for barnehageansatte. Når det gjelder viktigheten med å håndtere barns seksualitet, på en sunn måte sier Verdens helseorganisasjon (1974) følgende:

«Seksualiteten begynner i barndommen. (..) Omgivelsenes holdninger og reaksjoner har en betydelig innflytelse på barnets seksuelle utvikling. Disse vil danne bakgrunnen for i hvilken grad det vil oppstå seksuelle problemer ...» (Verdens helseorganisasjon, 1974, sitert i Helsekompasset, 2022).

6. Presentasjon og drøfting av funn.

I dette kapitlet vil oppgavens funn presenteres ut fra temaene som ble identifisert under analyseprosessen, nemlig: regler, behov og bekymring. Jeg vil for hvert tema presentere funnene fra hver enkelt artikkel, og for hvert tema drøfte funnene opp mot oppgavens teoretiske rammeverk.

6.1 Regler

Temaet «regler» var synlig i alle de tre inkluderte studiene. Vi ser at barnehagene forholder seg ulikt til hva som aksepteres og hva som er uakseptabelt i barnehagene. I artikkelen til Cacciatore et al. (2020) ser vi at respondentene i finske førskoler og barnehager hadde lite fokus på regler. Men respondentene ønsket klare regler og lokale retningslinjer relatert til barns seksualitet. Det var også et ønske om å få trene på håndtering av barns utforskning og hvordan de skal imøtekomme barns ulike uttrykksformer. Ser vi til Balter et al. (2016) i den Kanadiske konteksten finner vi barnehageansatte ønsker klare og tydelige regler nedfelt i planer vedrørende barnehagens

pedagogiske arbeid i forhold barns seksualitet. I studien nevnes det spesielt at ønsket om tydelige regler var for å lette arbeidet i forhold til foreldreinvolvering (Balter, van Rhijn, & Davies, 2016). I den tredje og siste artikkelen fra Danmark kommer det frem at det er ulik grad av toleranse for seksuelle uttrykk hos barnehagene (Leander, Larsen, & Munk, 2018). Det varierer hva de ulike barnehageansatte aksepterte, men det var for eksempler regler knyttet til nakenhet, av- og påkledningssituasjoner, begrensende regler for hva som kunne gjøres hvor, for eksempel kun lov å kle av seg på bad. Det var videre begrensende regler for barns doktorlek, med et forsøk på å oppnå balanse i leken.

Vi ser altså at det var relativt tydelige forskjeller mellom resultatene knyttet til temaet «regler» i de tre artiklene. Ser vi til Cacciatore et al. (2020) går det frem at voksenpersoners holdninger til seksualitet, også barns seksualitet, er historisk og kulturelt betinget. Med dette kan vi forstå at voksne tolker barns seksualitet ut fra hvilke tanker og holdninger de selv har til seksualitet (Skundberg, 2020). Barnehagene begrunnet reglene i forhold til nakenhet/doktorlek, fordi dette ble ansett som upassende (Cacciatore, Ingman-Friberg, Lainiala, & Apter, 2020), (Leander, Larsen, & Munk, 2018), (Balter, van Rhijn, & Davies, 2016)). Når voksne tolker barns seksuelle uttrykk som upassende, viser det at de tolker eller forstår seksualitet ut fra homologisk perspektiv (Skundberg, 2020). Dermed ses barneseksualiteten gjennom et voksenperspektiv på seksualitet. De forstår seksuell atferd som et fenomen påvirket utenfra, som noe barn har sett, opplevd eller lært fra andre.

Reglene ble videre begrunnet i bekymring for mistillit fra foreldre, for å beskytte ansatte mot anklager om overgrep og for å unngå situasjoner hvor enkelte barn overskred andre barns grenser (Leander, Larsen, & Munk, 2018), (Balter, van Rhijn, & Davies, 2016) (Cacciatore, Ingman-Friberg, Lainiala, & Apter, 2020). Som Skundberg (2020) skriver er barns seksuelle lek en naturlig del av barns generelle utvikling. Ved å sette grenser for denne type lek, nysgjerrighet og utforskertrang kan dette være med på å hemme barnets naturlige utvikling. Det kan også være utslagsgivende for at et barn utvikler negativt selvbilde og seksuell skam. Om personalet i barnehagene ikke tillater barnet verken å

kommunisere verbalt eller non-verbalt, hemmer de barnets mulighet til å lære å sette ord på egne følelser. Reglene vil også hemme barn i å gi uttrykk for eventuelt negative hendelser, og dermed hindre barnehageansattes mulighet for å avdekke overgrep og skaffe barna nødvendig helsehjelp. Dersom det ikke er så strenge regler vil barnet utvikle et større vokabular og et språk for å kunne sette ord på hva som eventuelt har hendt. En viktig del av barnets seksuelle lek er å lære barn å sette grenser for egen og andres kropp og følelser.

6.2 Behov

I rammeplanen for barnehagen (2017) blir det beskrevet at barn har behov for å utvikle sin nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær, dette gjelder også på området kropp og seksualitet. Ved at barna får frivillig utforske sammen med jevnaldrende, i trygge omgivelser, skaper dette trygghet hos barna til å utvikle seg følelsesmessig, sosialt, og kognitivt (Utdanningsdirektoratet, 2017). I artikkelen til Cacciatore et al. (2020) og Balter et al. (2016) la respondentene vekt på barns behov for opplæring samt informasjon om kognitive, emosjonelle, sosiale og psykologiske aspekter ved seksualitet. Respondentene i artikkelen til Cacciatore et al. (2020) la videre vekt på at undervisningen skulle tilpasses barnets alder og forutsetninger. Videre i artiklene blir det satt fokus på barnehageansattes behov for kunnskap og informasjon. I Cacciatore et al. (2020) blir det presisert at barnehageansatte har behov for nok kunnskap om barns seksualitet, for å kunne skille mellom bekymringsfull seksuell atferd og normal seksuell atferd, i form av barns nysgjerrighet. Ifølge Aasland (2014) er det ikke sikkert at barn utsettes for overgrep ved atferdsendring, men det kan være én av grunnene for at barnet har det vanskelig eller endrer atferd. Det er derfor viktig at barnehageansatte vet kjennetegn på hva som er normal seksuell atferd utfra barnets alder. Derimot i artiklene fra Leander et al. (2018) og Balter et al. (2016) blir det lagt stor vekt på å lære barn å utvikle et godt handlingsmønster basert på å lære å sette grenser for egen kropp. Ved at barnet skal lære å sette grenser på en måte uten å stimulere nysgjerrighet og utforskertrang, kan dette medføre at barna undertrykker egne følelser og lyster, og dermed vanskeliggjøre muligheten for å stille spørsmål vedrørende temaet, men også å formidle følelser knyttet til vonde opplevelser.

Som tidligere nevnt i oppgaven blir det skrevet i helse- og omsorgsdepartementet strategiplan for seksuell helse (2017-2022) at en forutsetning for seksuell helse er positiv og respektfull tilnærming til seksualitet. Videre blir det skrevet at positive følelser og holdninger for egen kropp i tillegg til god kunnskap om kropp og seksualitet, gir blant annet et sunnere handlingsmønster. Ifølge Friis (2019) og Aasland (2020) har barn behov for at følelsene, nysgjerrigheten deres blir anerkjent og tatt på alvor. Dette for å oppleve at følelsene og spenningen blir «normalisert» og dermed bidra til en normal utvikling.

Dersom barnehageansattes behov blir prioritert, slik at regler og forbud dominerer i barnehagen, kan dette være med på å påføre barnet en skam knyttet til følelser, kropp og seksualitet (Aasland, 2014). Dette kan videre være med på å hemme barnets utvikling, og kan påføre barnet senkomplikasjoner i forhold til relasjoner, selvfølelse og selvbilde. Det å gi barnehageansatte nok kunnskap, erfaring og trygghet knyttet til dette temaet, vil kunne bidra til at barna får oppfylt sine behov for utforskning. Ved å gi barnehageansatte nok trygghet i å håndtere problemstillingen, vil barna også oppleve trygge voksne og lettere kunne fortelle dersom de har opplevd vonde eller vanskelige situasjoner (Rygg & Aasland, 2012). Rygg & Aasland (2012) sier videre at det er viktig for barnet at voksne må våge å ta imot og handle ut fra det barnet forteller. Ved at voksne oppmuntrer barnet til å kommunisere vedrørende temaet, vil dette igjen gi barnet et redskap til å bedre kunne ivareta egen sikkerhet og reagere riktig i vonde og vanskelige situasjoner.

6.3 Bekymringer

I oppgaven er det tidligere nevnt at det er viktig at barn får den samme kunnskapen om at de selv bestemmer over egen kropp. For eksempel hvem de vil klemme, hvilke berøring som er legitim, og at det er lov å si nei til berøringer som ikke kjennes greit ut for barnet (Aasland, 2020). I alle artiklene blir det satt fokus på de voksnes bekymringer knyttet til å lære barna om sunn seksuell helse. I Cacciatore et al. (2020) bli bekymringene også knyttet til hvordan håndtere seksuelle uttrykk, når disse uttrykkene blir håndtert ulikt innad i en barnehage. Ifølge Friis (2019) kan det være med på å skape usikkerhet knyttet til hva som

Kandidatnummer: 5124

regnes som akseptabel atferd og hva som regnes som upassende atferd i barnehagen. Ved at barnehageansatte sender ulike signaler knyttet til egne holdninger ovenfor seksualitet, kan dette bidra til at barna vil oppleve en følelsesmessig konflikt da de ikke har lært seg hva som egentlig er lov eller ikke. En slik følelsesmessig konflikt kan dermed hindre normal seksuell utvikling og dermed også føre til usunn seksuell helse.

I den danske artikkelen fra Leander et al. (2018) blir det beskrevet at barnehageansatte går rundt med en bekymring for at barn skal bli utsatt for eller utsette andre for seksuelle overgrep, når de utforsker sin egen og andres kropp og følelser, for eksempel ved doktorlek. Ifølge Friis (2019) kan dette hindre barnet i å speile sine egne følelser med andre barns følelser. De vil dermed hindres i å kategorisere egne følelser som gode eller vonde. Risikoen ved at de ikke får utforske sin egen nysgjerrighet ved seksuell lek, er at barnet ikke får muligheten til å speile hverandre og føle på de samme følelsene, slik at opplevelsen og følelsene blir normalisert (Friis, 2019).

Derimot sier Balter et al. (2016) at respondentene rapporterer bekymring knyttet til aldersadekvat opplæring og det blir også stilt spørsmål til hva som er aldersadekvat opplæring. I tillegg er det også bekymring knyttet opp til foreldres aksept for at barn i tidlig alder skal lære om seksualitet. Som det står i rammeplanen for barnehagen (2017) skal barnehagen tilrettelegge og være bevisst på barnas ulike uttrykksformer tilpasset barnets alder. Dette innebærer igjen at barnet har rett på aldersadekvat opplæring også innenfor temaet seksualitet. Som det ble nevnt i den finske artikkelen til Cacciatore et al. (2020) kom Verdens Helse Organisasjon i 2010 med et rammeverk, som gjelder for alle som arbeider med barn. Dette rammeverket omhandler hva som er passende aldersmessig seksualundervisning som barn har rett på.

7. Oppsummering

Målet med denne oppgaven var å gi et innblikk i hvordan barns seksualitet kan komme til uttrykk og hvordan man kan forstå barnehageansattes håndtering av disse uttrykkene. For å kunne besvare dette må vi ha en forståelse av epistemologien, det vil si hvordan vi forstår eller tolker virkeligheten.

Som Skundberg (2020) skriver i sin artikkel «*Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen*», kan barns seksualitet tolkes og forstås sett i lys av to ulike perspektiver. Det første perspektivet, heterologisk, dreier seg om å tolke barns seksualitet som et medfødt fenomen. Ved at voksne tolker barns seksualitet innenfor dette perspektivet, vil uttrykkene sees som en naturlig del av barns utvikling. Man vil dermed ikke se på seksualiteten som et resultat av voksenskap påvirkning. Når et barn beføler et annet barn, er det dermed ikke en seksuell tanke bak handlingen, men en nysgjerrighet for kropp. Skundberg (2020) nevner også det homologiske perspektivet. Dette perspektivet dreier seg om tolkning og forståelse av virkeligheten ut fra at et voksenperspektiv på seksualitet. Disse voksne forklarer barns seksuelle handlinger med utgangspunkt i at det ligner på eller speiler en voksen seksuell atferd. Voksne som tolker og forstår barns seksualitet ut fra et homologisk perspektiv, betrakter ofte seksuell utforskning som uakseptabel og unormal atferd. Som det kom frem i artiklene opplevde barnehageansatte å ha et ambivalent og komplisert forhold til barns seksuelle uttrykk og atferd. Noe som igjen kan vanskeliggjøre håndteringen av barns seksuelle uttrykk. I en av artiklene ble det presisert at noen av barnehageansatte hadde et fordømmende syn på barns seksualitet. Det ble dermed videre opplyst om en bekymring for at barna ikke fikk den samme kunnskapen og informasjonen de har behov for, slik at de kan utvikle en sunn seksuell helse.

De utfordringene som rapporteres fra barnehageansatte i artiklene fra Finland, Danmark og Canada, når det gjelder barns seksuelle uttrykk, vil få konsekvenser for håndtering av barns seksualitet i barnehagen. Barnehageansattes ulike håndtering av barns seksuelle uttrykk kan igjen skape store utfordringer for barns utvikling av en seksuell helse og

barnehageansattes håndtering av barns seksuelle atferd. Ved at barnehagene innfører strenge regler og forbud mot barns seksuelle uttrykk, kan dette være med på å føre til at verken barnehageansatte får mulighet til å avdekke omsorgssvikt, eller at barn får de redskap og kunnskap barnet trenger for å beskytte seg selv mot ulovlige handlinger fra voksne og andre barn. Regler er i utgangspunktet en retningslinje eller norm for hvordan man skal handle/opptre eller gå frem i en gitt situasjon. Altså er det et hjelpemiddel for dem de gitte reglene gjelder. Men dersom reglene setter for store begrensninger på barns mulighet for å utvikle seg både verbalt og non-verbalt, vil det i tillegg være til hinder for barns utvikling og barnehageansattes muligheter for å avdekke og regulere eventuelt bekymringsfull/skadelig seksuell atferd.

8. Avslutning

Ved å undersøke denne problemstillingen har jeg lært at kunnskap rundt barns seksualitet er sentralt for å sikre barna en sunn seksuell helse. Videre har jeg sett viktigheten av at barnehageansatte og andre pedagoger får den kunnskap, opplæring og bevisstgjøring på dette området, da dette vil trygge de ansattes håndteringen av barns seksualitet. Etter å ha arbeidet med tematikken og den teoretiske delen av oppgaven, ser jeg viktigheten av at alle barn også får samme kunnskapsgrunnlag når det gjelder temaet seksualitet, kropp og følelser, gode og vonde hemmeligheter.

Jeg ser at opplæringen av ansatte i barnehagen, muligens burde vært knyttet opp under barnevernets arbeidsområde, og dermed indirekte sikre god opplæring av barna. Bakgrunn for dette er at barnevernspedagoger trolig har mer kunnskap om, og større forståelse av barns seksuelle uttrykk, på bakgrunn av sin faglige utdanning. Samtidig vil denne organiseringen av opplæringen sikre barneverntjenesten at alle barn har fått samme kunnskap om hva som er akseptabelt og uakseptabelt at voksne gjør mot dem. Det vil samtidig muligens frita barnehageansatte for eventuelle diskusjoner og negative reaksjoner fra foreldre. Ved at barneverntjenesten går ut i barnehagene og har denne opplæringen, vil barneverntjenesten samtidig kunne bidra til at barnehageansatte lettere får kunnskap om og dermed avdekke eventuelle seksuelle overgrep og omsorgssvikt.

I arbeidet med denne oppgaven har jeg også sett viktigheten av at vi som voksne må våge å ta imot det barn uttrykker både av vonde beskrivelser av handlinger, i tillegg til å snakke om normal seksualitet. Jeg ser viktigheten av at jeg som barnevernspedagog våger å stille de vanskelige spørsmålene, som i beste fall ikke avdekker noe avvik, men som eventuelt kan gi barna muligheten til å fortelle om vanskelige og «grufulle» hendelser.

Jeg som barnevernspedagog ønsker å ta med meg tankesettet om å alltid stille et oppfølgingsspørsmål. Dette vil gi barnet en mulighet til å snakke om det mulige vonde opplevelser. Et eksempel på et slikt oppfølgingsspørsmål kan være:

Barn viser rommet sitt

Barnevernspedagog: «*Hvem sin seng er det?*»

Ola: «*Min*»

Barnevernspedagog: «*Er det bare Ola som sover i den?*»

Ola: «*Av og til, av og til ikke*»

I arbeidet med denne oppgaven har jeg sett at det fremdeles er viktig og ha fokus på opplæring rundt barns seksualitet og barns seksuelle uttrykk. Dette gjelder både i utdanningen av barnehageansatte, men også i utdanningen av barnevernspedagoger. Dette vil trolig være med på å sikre barns utvikling av en sunn mental og seksuell helse.

Selvvalgt pensum merkes med *

Referanser

Aasland, M. W. (2014). *Si det til noen- En bok om seksuelle overgrep mot barn og unge*. Cappelen Damm Akademisk. * s.41-62 (21), 65-94 (29)

Aasland, M. W. (2020). *Barna og seksualiteten*. Oslo: Cappelen Damm.* s. 11-121 (110)

Aveyard, H. (2014). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide*. Open University Press.* 136-156 (21)

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide*. Open University Press.

Balter, A.-S., van Rhijn, T. M., & Davies, A. W. (2016). The development of sexuality in childhood in early learning settings: An exploration of early childhood educators' perceptions. *The Canadian journal of human sexuality, Vol. 25 (1)*. doi:<https://doi.org/10.3138/cjhs.251-A3> * s. 30-40 (10)

Bjørnes, A. K. (2019). Kvalitet i kvantitativ metode – et innblikk. *Sykepleien forskning*. doi:<https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2019.78806>* (10)

Braun, V., & Clarke, V. (2006, januar 01). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology, Vol. 3 (2)*. * s.77-101 (24)

Cacciatore, R. S.-M., Ingman-Friberg, S. M.-L., Lainiala, L. P., & Apter, D. L. (2020, april 16). Verbal and Behavioral Expressions of Child Sexuality Among 1–6-Year-Olds as Observed by Daycare Professionals in Finland. *Archives of sexual behavior, Vol. 49 (7)*. doi: <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01694-y>* s. 2725-2734 (9)

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* . Gyldendal.* s. 53-64 (11), 187-224 (37)

Kandidatnummer: 5124

Friis, P. (2019). *Barns seksuelle leker - Hvordan forstå og arbeide med barns seksualitet i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.* s-. 5-51 (46)

Hegge, B. (2017). *Trafikklyset; seksualitet hos barn og ungdom*. Stiftelsen psykiatrisk opplysning.*s. 2-11 (10)

Hegge, B. (2018). *Med hjerte for seksualiteten - Veiledning til sunn seksuell helse hos barn og unge*. Hertevig Forlag. *(150)

Helse- og omsorgsdepartementet. (2016, November). *Regjeringen.no*. Hentet fra Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017-2022):
https://www.regjeringen.no/contentassets/284e09615fd04338a817e1160f4b10a7/strategi_i_seksuell_helse.pdf

Helsekompasset. (2022, Mai 10). *Samliv og seksualitet* . Hentet fra Helsekompasset:
<https://min.helsekompetanse.no/mod/book/view.php?id=2030&chapterid=1360>

Jacobsen, D. I. (2017). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i metode for helse- og sosialfagene (2.utg)*. Cappelen Damm Akademisk.* s. 52-93 (32), 86-123 (38), 142-160 (19)

Kvello, Ø. (2020). *Barn i risiko - Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk.*s. 212-239 (27), 274-316 (42)

Leander, E.-M. B., Larsen, P. L., & Munk, K. P. (2018, februar 15). Children's Doctor Games and Nudity at Danish Childcare Institutions. *Archives of sexual behavior, Vol .47 (4)*.
doi:<https://doi.org/10.1007/s10508-017-1144-9>* s 863-875 (12)

Lindberg, U. W., & Schantz, B. v. (2002). *Vet du hva det koster? - konsekvenser av seksuelle overgrep*. OSLO: Emilia.*

Mallinos, J. M. (2010). *Har du en hemmelighet?* Avenir forl.* (31)

Kandidatnummer: 5124

Rygg, E., & Aasland, M. W. (2012). *Jeg er meg! Min meg - En bok om kropp og vonde følelser, ulovlige hemmeligheter og berøringer*. Høyskoleforlaget.* s.5-47 (42)

Skundberg, Ø. (2020). Hvordan forstå barns aldernormale seksualitet i barnehagen? *Norsk tidsskrift for pedagogikk & kritikk, Vol.6*. doi:<https://doi.org/10.23865/ntpk.v6.1646> *s. 1-13(13)

Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier (2.utg)*. Cappelen Damm Akademisk.* 37-52 (15)

Teigen, K. H., & Kennair, L. E. (2019, September 4). *Skam* . Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/skam>

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitative metoder* . Fagbokforlaget . *15-25 (10), 151-196 (45)

Utdanningsdirektoratet . (2017, August 01). *Utdanningsdirektoratet* . Hentet fra Rammeplan for barnehagen: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/?depth=0>

Selvvalgt pensum: 814 sider.